

ฉบับที่ 34 (25 มิถุนายน 2552)

กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง

เผยแพร่แล้วในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน 24/06/52

เรื่องโดย : รพีพรรณ สายัณห์ตระกูล

พลันที่รัฐบาลพม่าส่งกองพันเคลื่อนที่เร็วร่วมกับกองกำลังทหารกะเหรี่ยงพุทธ (DKBA) ทั้งใช้ยุทธวิธีโอบล้อมโจมตี หมู่บ้าน 'เลอเปอเฮอ' ฐานที่มั่นของกองกำลังกลุ่มสหภาพแห่งชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (KNU) ชาวบ้านในหมู่บ้านราว 3,000 คน ต้องอพยพหนีตายเข้ามาฝั่งไทย

ในวินาทีที่ชีวิตของผู้ลี้ภัยแขวนอยู่บนเส้นด้ายเพราะถูกบังคับส่งกลับคืนพื้นที่สู้รบท่าทีของนายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แสดงความห่วงใย ส่งผลให้ฝ่ายความมั่นคงอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เปลี่ยนท่าที มีมติไม่ผลักดันผู้ลี้ภัย ช่วยต่อลมหายใจให้คนหนีตายได้อีกเฮือก

แต่จะยาวนานเท่าไร... ไม่มีใครกล้ายืนยัน

การยื้อชีวิตเพื่อนมนุษย์ที่หนีขมซานจากการประทัดประหารเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม กระนั้นเราก็ยังมีอาการใจว่าจะไม่มีการบังคับส่งกลับแบบเสียบๆ โดยสังคมไม่รู้ไม่เห็น เนื่องจากรายงานของ Cross Border News Agency เผยว่า มีการบังคับผลักดันผู้ลี้ภัยจำนวน 99 คน กลับคืนสู่พื้นที่สู้รบแล้ว ก่อนหน้าที่นายกฯ จะแสดงความห่วงใยถึงผู้ลี้ภัย กระทั่งมีมติยืนยันจากฝ่ายความมั่นคงชายแดนว่าผู้ลี้ภัยที่เหลือจะไม่ถูกผลักดันกลับ

ทว่านอกจากขอความเห็นใจจากนายฯ การที่คนในสังคมไทยจะร่วมกันทำความเข้าใจถึงรากเหง้าปัญหาที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์และชาวพม่าจำนวนไม่น้อยต้องอพยพหนีตาย น่าจะเป็นอีกหนทางที่เราทุกคนสามารถทำได้ เพื่อร่วมกันกดดัน ส่งเสียง และเรียกร้องให้การประหัตประหารยุติลงในวันหนึ่งวันใด

แม้ไม่ได้มีบารมีถึงขั้นเป็น ‘ผู้นำประเทศ’ หรือมีอำนาจสั่งการกองทัพ แต่พลังบริสุทธิ์ของประชาชนคนเดินดิน ก็ไม่น่าจะอ่อนด้อยไร้เรี่ยวแรงนัก หากเราทุกคนใส่ใจกันอย่างแท้จริง ถึง ‘สิทธิของการมีชีวิตอยู่’ ที่ถูกลิดรอนไปมากเหลือเกิน ในประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่ห่างกันเพียงก้าวข้ามสาละวิน

สงครามไม่เคยจบ

“เหตุการณ์ครั้งนี้ กองทัพทหารพม่าใช้กองทัพดีเคบีเอกองทัพอื่นที่ไม่ได้ประจำอยู่หมู่บ้านนี้ บุกรเข้ามาโจมตี ชาวบ้านหลายคนก็ทยอยหนีมา มาอยู่ตามใต้ถุนวัดที่ชายแดน”

ทิวา พรหมสุภา เจ้าหน้าที่จาก Cross Border News Agency บอกเล่าถึงสถานการณ์การสู้รบ อันเป็นเหตุให้ชาวบ้านจำนวนมากหนีมายังหมู่บ้านตรงข้ามที่อยู่ในไทย ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก่อนขยายความเพิ่มเติมว่า ช่วงแรกที่ชาวบ้านหนีมา เมื่อสอบถามว่าเขาอยากเข้าไปอยู่ในค่ายพักพิงสำหรับผู้ลี้ภัยหรือไม่ ชาวบ้านตอบว่าเขาไม่อยากเข้าไป เพราะกลัวว่าหากเข้าไปแล้วเขาจะออกมาไม่ได้ กลับบ้านไม่ได้อีกเลย เขาอยากกลับบ้านมากกว่า จึงยังคงหลบกันอยู่ตามชายแดน

สำคัญกว่านั้น ก็เพราะเขาเชื่อมั่นว่ากองกำลังดีเคบีเอ จะเข้ามาไม่ได้ เพราะในบริเวณดังกล่าวมีกัระเบิดกระจัดกระจายอยู่เยอะมาก ทว่า

“แม้จะมีทหารตายไปหลายคน แต่ทหารดีเคบีเอก็สามารถบุกเข้ามายึดหมู่บ้านเป็นฐานที่มั่นได้แล้ว เพราะฉะนั้นบางหมู่บ้าน ชาวบ้านกลับไปไม่ได้แล้วเพราะหมู่บ้านถูกยึดเป็นฐานที่มั่น แต่สำหรับหมู่บ้านที่ไม่ถูกยึด ก็ยังมีทหารดีเคบีเออยู่ ซึ่งหมู่บ้านที่ว่่านี้ เขาทำการเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐไทยให้ส่งชาวบ้านกลับ โดยเขาบอกว่าเขาจะไม่ทำอันตราย

“ปัญหาจึงอยู่ตรงที่ว่าชาวบ้านเขาไม่อยากกลับไป เขากลัว ใครจะการันตีให้เขาได้ว่ากลับไปแล้วจะปลอดภัย แม้เจ้าหน้าที่ของรัฐไทยจะบอกว่ากลับไปแล้วเขาไม่เป็นอะไรหรอก แต่ถ้าเขาเป็นอะไรไป ใครจะช่วยเขาได้ ที่สำคัญผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่เป็นเด็ก เพราะเขาหนีมาจากโรงเรียน ครูเขาพาเด็กหนีมา เด็กเกินครึ่งก็เป็นผู้หญิง เพราะเด็กผู้ชายเหลือน้อยแล้ว เนื่องจากผู้ชายชาวกะเหรี่ยง ถ้าไม่ถูกฆ่าตาย ก็ถูกจับไปเป็นลูกหาบไปเป็นทหารของทั้งดีเคบีเอและเคเอ็นยู”

ส่วนสาเหตุสำคัญของการโจมตีฐานที่มั่นเคเอ็นยูในครั้งนี้ ทิวามองว่า เพราะรัฐบาลพยายามจะทำลาย และเอาชนะกลุ่มกองกำลังชาติพันธุ์ให้ได้เยอะที่สุด เนื่องจากปีหน้าจะมีการเลือกตั้ง จึงต้องเผด็จศึกให้ได้ ดังเลอเปอเฮอและหมู่บ้านอื่นๆ ที่ถูกโจมตี ซึ่งเป็นฐานที่มั่นของเคเอ็นยูมานานแล้ว

“ก่อนหน้านี้นี่ที่เคยเป็นพื้นที่เจรจาหยุดยิงระหว่างดีเคบีเอและเคเอ็นยู เขาอยู่ด้วยกันมานานแล้วโดยไม่มีปัญหา ผู้คนไปมาหาสู่กันได้ตามปกติ กระทั่งทุกคนก็ชะงักใจแล้วถูกโจมตีหลายคนจึงเชื่อว่าดีเคบีเอ คงถูกกองทัพพม่ากดดันมา จึงส่งกองกำลังอื่นของดีเคบีเอที่ไม่ใช่กองกำลังเดิมในพื้นที่ให้เข้ามาโจมตี”

บทสนทนาระหว่างเราเกิดขึ้นในคืนวันที่ 20 มิถุนายน ซึ่งเป็นค่ำคืนเดียวกันกับที่ทิวา รายงานมาว่า

“มีเสียงมาจากผู้ลี้ภัยว่า จะทำอย่างไรดี เจ้าหน้าที่ของไทยมาคุย บอกว่าจะส่งชาวบ้านกลับไป 2 หมู่บ้าน ซึ่งชาวกะเหรี่ยงจาก 2 หมู่บ้านที่วานี้ ตอนนี้อยู่ที่หมู่บ้านหนองบัว อำเภอท่าสองยาง เขากลับ เขาไม่อยากจะกลับ เรบอกเขาว่า ถ้าเขาไม่อยากจะกลับไป เขาก็ต้องเข้ามาอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยนะ เขาก็บอกว่าเขายอม จากตอนแรกที่เขาไม่ยอม ถึงตอนนี้เขายอมที่จะไม่มีเสรีภาพ มันแสดงให้เห็นว่าเขากลัวจริงๆ”

ถึงท่านผู้นำที่เคารพ

“ผมเคารพและให้ความนับถือในตัวนายกรัฐมนตรีมาก เพราะเชื่อมั่นว่าท่านเป็นคนดี แต่ขอให้ท่านอย่ารับฟังเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความคิดอนุรักษนิยมมาก ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือ

ความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกเลย อยากจะเป็นกำลังใจให้ท่านนายกฯ ว่า ขอให้ท่านเอาชนะความคิดอันคับแคบของระบบราชการให้ได้ ประเทศไทยต้องการการเปลี่ยนแปลง มิเช่นนั้น ผมคิดว่า ประเทศไทยเราจะถูกทิ้งให้ล้าหลังในทุกๆ ด้าน”

เป็นคำชื่นชมจาก สมชาย หอมลออ ทนายความและนักสิทธิมนุษยชน หลังนายกฯ แสดงความห่วงใย การผลักดันบังคับจัญฏกระงับ ชีวิตผู้ลี้ภัยถูกยึดออกไปให้นานขึ้น

จากนั้น สมชายแสดงทัศนะเพิ่มเติมถึงบทบาทที่รัฐบาลไทยควรแสดงออกต่อผู้ลี้ภัยชาวพม่า

“เป็นที่เข้าใจกันดีว่า ประเทศไทยเรารับภาระผู้ลี้ภัยเยอะมาก แม้ทางการไทยจะพยายามไม่ใช่คำว่า ‘ผู้ลี้ภัย’ แต่ใช้คำว่า ‘ผู้หนีภัยจากการสู้รบเป็นเวลายาวนาน’ ซึ่งเรื่องนี้นานาชาติก็มีความยินดีที่จะเข้ามาแบ่งเบาภาระให้ประเทศไทย ไม่ว่าจะองค์กรมนุษยธรรมต่างๆ หรือสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) แต่การที่จะแก้ไขปัญหาก็ได้จริงๆ ก็คือ เราต้องทำให้รัฐบาลทหารพม่ายุติการเช่นฆ่าหรือยุติภัยประหัตประหารที่เขากระทำต่อประชาชน ซึ่งในกรณีนี้ นายกฯ อภิสิทธิ์ ในฐานะที่เป็นประธานของอาเซียนก็ได้ทำบทบาทนี้ได้ดีพอสมควรทีเดียว ไม่ว่าจะการออกแถลงการณ์หรือการเรียกร้องต่างๆ ดังกรณีของนางองซาน ซูจี”

สมชาย อธิบายว่า จริงๆ แล้วกรณีของนางองซาน ซูจี ที่ถูกดำเนินคดีนั้น ถ้ามองให้ลึกลงไปแล้ว ก็แยกไม่ออกกับกรณีที่ชาวกะเหรี่ยงหรือกะเหรี่ยงชนนีนีภัยสงครามเข้ามาเป็นภาระของประเทศไทย เพราะตราบไคที่พม่าไม่เป็นประชาธิปไตย รัฐบาลทหารพม่าไม่ลงจากอำนาจ ไม่หยุดเช่นฆ่าประชาชน คนเหล่านี้ก็ต้องหนีตายมาไทย ไม่ว่าจะวันนี้หรือพรุ่งนี้

“เมื่อหนีตายมาแล้วก็กลับไปไม่ได้ เพราะก็ยังมีปัญหาการสู้รบอยู่ ดังนั้น ถ้าเราต้องการแก้ปัญหาและไม่อยากเป็นภาระในการรับผิดชอบผู้ลี้ภัยจำนวนมากหลายแสนคน สังคมไทยก็ต้องพยายามเรียกร้องร่วมกับนานาชาติ ในการที่จะทำให้ประเทศพม่าเป็นประชาธิปไตย เรียกร้องให้รัฐบาลทหารพม่ายุติการเช่นฆ่า กัดขี่ ปรามปรามประชาชน”

นอกจากสมชายแล้ว ทิวา เป็นอีกคนที่ขอส่งเสียงไปถึงนายกฯ

“ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง เราก็ขอส่งเสียงไปถึงนายกฯ ไปถึงรัฐบาล เพราะรัฐบาลต้องควบคุมกองทัพ หากไทยเป็นประเทศศิวิไลซ์ เราก็ต้องเป็นประเทศที่เคารพสิทธิมนุษยชน และเมื่อเป็นอย่างนั้น เราจะผลักคนไปตายได้อย่างไร? ถ้าจะมีการผลักดันก็ต้องมีการพิสูจน์ทราบว่ามันปลอดภัยจริงไหม? มีคนเดินทางไปพิสูจน์ด้วยหรือเปล่า ว่าเขากลับไปแล้วปลอดภัยไหม ไม่ใช่ข้ามขั้นตอน คิดจะส่งกลับก็ส่งกลับ หรือถ้าไม่ต้องมองว่าการผลักดันผู้ลี้ภัยกลับคือการละเมิดกฎจารีตระหว่างประเทศ ลองมองแค่ว่าคนที่จะถูกส่งกลับไปจำนวนมากเป็นเด็ก อายุเขาก็เท่าๆ กับลูกหลานเรา ลองนึกว่าถ้าเขาเป็นลูกหลานเรา เขาร้องไห้บอกว่าหนูกลัว หนูไม่อยากกลับ แล้วเราจะผลักเขากลับไปไหม?”

จาริต ชีวิต สิทธิ ลมหายใจ

แม้ประเทศไทย ไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัยก็ตาม กระนั้น การผลักดันผู้ลี้ภัยกลับไปสู่เงื้อมมือความตายก็ถือเป็นการละเมิดกฎจารีตระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นข้อหนึ่งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

หากรัฐไทยละเมิดกฎจารีตดังกล่าว จะมีความผิดในฐานะใดบ้าง? สมชาย หอมลออ อธิบายโดยยกตัวอย่างให้เข้าใจง่ายๆ ว่า

“ในกรณีที่ประชาชนจากดินแดนหนึ่งหรือประเทศหนึ่ง หนีจากสิ่งที่เขาเรียกว่าภัย ประหัตประหารที่เกิดขึ้นในดินแดนของเขา แล้วหนีเข้ามาในประเทศเพื่อนบ้าน ตามหลักกฎหมาย จารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้ว เราในฐานะประเทศเพื่อนบ้านก็ต้องให้ความดูแลกับคนกลุ่มนี้ และจะต้องไม่ผลักดันคนกลุ่มนี้กลับไปประเทศของตัวเอง トラบที่ภัยประหัตประหารนั้นยังมีอยู่

“ลองเทียบเคียงง่ายๆ กับกรณีตัวอย่าง เช่น เราอยู่ในบ้าน แล้วจู่ๆ ก็มีคนวิ่งเข้ามาและ กระโดดข้ามรั้วเข้ามาในบ้านเรา โดยสาเหตุที่เขากระโดดข้ามรั้วเข้ามาก็เนื่องจากมีคนมาวิ่งไล่ทุบตีและไล่ ฆ่าฟันเขา ซึ่งปรกติแล้ว ถ้ามีคนบุกเข้ามาบ้านเรา เราก็ถือว่าเขาบุกรุก มีความผิดตามกฎหมาย แต่กรณีที่เขาหนีการประหัตประหาร ในทางกฎหมาย ไม่ว่าจะกฎหมายของไทยหรือ กฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ถือว่าคนคนนี้มีผิด เพราะถ้าเขาไม่ข้ามรั้วเข้ามาอาศัยอยู่ใน บ้านเรา เขาก็อาจจะถูกทุบตีหรือถูกฆ่า เพราะฉะนั้นในแง่นี้เขาจึงไม่ผิด”

และเราเองในฐานะเจ้าบ้านก็ต้องให้การดูแลเขาตามสมควร กระทั่งคนที่ไล่ฆ่า ไล่ตีเขานั้น กลับไปแล้ว แต่ถ้าคนที่ไล่ฆ่า ไล่ตี ยังยืนอยู่หน้ารั้วบ้าน แล้วเรายังผลักดันคนที่หนีตายมาในบ้าน เรา ผลักเขาออกไป จนกระทั่งเขาถูกทุบตี เสียชีวิต หรือบาดเจ็บ หากเป็นเช่นนั้นถือว่าเรามี ความผิด

“นั่นคือหลักของกฎหมายจารีตประเพณีและหลักมนุษยธรรมนั่นเอง ซึ่งเป้าหมายก็คือ เพื่อให้สังคมนี้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”

สมชายย้ำหนักแน่น ถึงเจตนารมณ์ของกฎจารีตระหว่างประเทศ ก่อนกล่าวเชื่อมโยงถึง สถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้ลี้ภัยหนีการสู้รบมายังไทย

“ในกรณีที่คนเชื้อสายกะเหรี่ยงหรือกะเหรี่ยงหนีภัยสู้รบมาจากประเทศพม่า ไม่ว่าจะเด็ก ผู้ชาย หรือผู้หญิง เราก็ต้องให้การดูแลตามหลักมนุษยธรรม เราต้องนึกถึงใจเขาใจเราจนครบ ถ้า เราต้องประสบชะตากรรมแบบนั้น แล้วหลบไปประเทศเพื่อนบ้านของเรา เราก็ต้องการการดูแล เหมือนกันใช่ไหม? ซึ่งในกรณีนี้ หากรัฐบาลไทย ไม่เคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชนโดยอ้างว่าเป็นคือ ‘ดินแดนไทย’ แล้วปรากฏว่าคนเหล่านี้ถูกเข่นฆ่า ก็ถือว่าประเทศไทยมีความผิดด้วย

“หากเราจะมาบอกว่าคนกลุ่มนี้เป็นภาระของสังคมไทยเหลือเกิน แต่เมื่อมีใคร เรียกร้องประชาธิปไตยในพม่า นอกจากจะไม่สนับสนุนแล้วก็ประณามเขาว่ามาใช้ ดินแดนไทยในการเรียกร้องประชาธิปไตยให้กับพม่า

“ผมว่า คนที่มีทัศนคติแบบนี้ไร้เหตุผลมาก และไม่สามารถจะโยงปัญหาที่กำลัง เกิดขึ้นให้เชื่อมโยงถึงปัญหาในประเทศพม่าได้เลย และในที่สุดก็ไม่สามารถจะแก้ปัญหา ได้”

สุดท้าย สมชายเชื่อมั่นว่า หากเราทุกคนร่วมกันเรียกร้องประชาธิปไตย กระทั่งวันหนึ่ง รัฐบาลทหารพม่ายุติการเช่นฆ่าประชาชน เมื่อนั้น..

“ผู้อพยพจำนวนหลายแสนคนก็จะได้กลับประเทศเสียที แรงงานพม่าหลายล้านคนในประเทศไทย ก็สามารถที่จะกลับประเทศได้ หรือจะกลับมาทำงานในประเทศไทย อีกรี้ก็สามารถกลับมาได้ เพราะประเทศไทยเองก็ต้องการแรงงาน และเขาจะสามารถกลับเข้ามาได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย”

วันนั้นจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่? คงไม่สำคัญเท่าวันนี้
เราคิดจะส่งเสียงหรือหันมาเหลียวมองปัญหาของพวกเขาหรือไม่
ปัญหาซึ่งฝังรากลึกอยู่ในดินแดนที่ผู้คนเพียรหาสิทธิเสรีภาพ
เท่าที่มนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งจะพึงมี
แต่ต้องเสียเวลาเกือบทั้งชีวิต...ไปกับการหนีตาย ครั้งแล้วครั้งเล่า
และครั้งสุดท้ายอาจมาถึงได้ทุกเมื่อ

ขอบคุณข้อมูลจาก Cross Border News Agency
ภาพประกอบโดย แอ้ ก้อ ตอ, แอ้ โด โด้, AREERAT,
คณะกรรมการเพื่อประชาชนชาวกะเหรี่ยงพลัดถิ่น, มูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดน,
โรงเรียนผู้พลัดถิ่นและผู้ได้รับผลกระทบจากสงครามชาวกะเหรี่ยง